

עין משפט
גור מצוה

קנג א ב ג מיי פט"ז מהל' אשות הל' כח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע ס"י ק סעי' יב: קנדר ד מיי פ"י שם הל' יא ועיין שם בנ"מ סמג שם טוש"ע אה"ע ס"י נה סעי' ו:

רבינו חננאל

נמחל שעבודו ומפסדו לי. הלכך לא חיישין דהכא לית ליה [רווחא] אבל היכא דאית ליה רווחא חיישין. אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום. ואמר ליה ר' חייא ר' לא משנתינו היא זו הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה כלומר לא גרש עד שבא בב"ד וקרע כתובתה ואחרי כן נתן לה גיטה שתקנת חכמים היא לגבות כתובת מנה מאתם בנט דונתה הוא כמו מעשה ב"ד לפיכך אין לו לטוען שפרעתה. ודחה אביו ואמר דילמא מתני' במקום שאין כותבין כתובה קתני אבל מקום שכותבין כתובה אינו גובה בגיטה אלא בכתובתה.

יו:

נאמן לומר פרעתי הכל בזמנו דאי בעי אמר אין את אשתי וא"ת דבפרק אלמנה ניוזיית (כתובות דף נז. ושם ד"ה יתומים) בעי רבי יוחנן היא אמרה לא נתנו מזונות ויתומים אמרו נתננו על מי להביא ראייה והא אית ליה הכא דלא אמר כלום וי"ל דהתם מיירי בזמזנות דלשעבר ולא בזהבא:

אמר ב"רם. ולא מצעי' בזמקום שאין כותבין כתובה או בזמקום שכותבין ויש עדים שנשרפה כתובתה דאינו נאמן לומר פרעתי אם יש לה עדי גירושין אלא אפי' בזמקום שכותבין כתובה ואינה מוציאה הכתובה אינו נאמן לומר פרעתי אפי' אם היא מודה שהכתובה היא זידה וגם הגט זידה נפרעת צעדי שטר גרירא ואע"ג דזמה שנשאר גט כמותה זידה הוא מפסיד שאם תחזור ותמצע הכתובה הוא יכתוב שובר שלא תגצה פעם שניה ואפילו אם יפסיד שוברו יכול לומר פרעתי מנה מגו דאלמנה נשאתיך אם אין לה עדי היומאם או פרעתי הכל בזמנו דאין את אשתי אם אין לה עידי קדושין אבל עכשיו שהכתובה היא זידה תגצה שנית מאתים אם יפסיד שוברו שכתוב בכתובה בתולתא דא מ"מ נפרעת צעדי גירושין לצד בלא חזרת כתובתה וגט דר' יוחנן אית ליה פרק גט פשוט (ב"ב דף קעא: ושם) כותבין שובר:

הוציאה גט [ואין עמו כתובה]
גובה בכתובתה. והכי פירושא דמתני' לר' יוחנן הוציאה גט אפי' עדי הגט ואע"פ שמודה שכתובה וגט זידה נפרעת

צעדי הגט דכותבין שובר הוציאה כתובתה ואין עמה גט פי' עדי הגט היא אומרת אבד גיטי שהלכו להם עדי הגט והוא אומר פרעתי ואבד שוברי שעשו לי שלא תגצה שנית נאמן בזמנו דאי בעי אמר לא גרשתיך וא"ת אם אמר לא גרשתיך יתחייב לה שאר כסות ועונה וי"ל דטענו חטין והודה לו בנשעורין פטור אף מן השעורין כדאיתא בהמניח (ב"ק דף נה:.) והא דתניא בריש שני דייני גזירות (כתובות דף קז:) האשה שאמרה גרשני בעלי מתפרנסת עד כדי כתובתה התם שמה אם היה הצעל בפנינו היה מודה לדבריה אבל אם היה אומר לא גרשתיך פטור אף מן המזונות וא"ת והכי מצי אמר לא גרשתיך הא איחי מהימנא דאמר רב המנונא י אשה שאמרה לצעלה גירשתי נאמנת יש לומר אם תוצעת כתובתה או אם יש קטטה בינו לבינה אינה נאמנת כמו בזמת בעלה דנאמנת וזוהי הענין אינה נאמנת צפ' האשה שהלכה (יבמות דף קטז. קיז.) ומן הסכנה ואילך שיראה להביא עדי הגט נפרעת אע"פ שיש לו מגו ואע"ג דבשילהי הכותב (כתובות דף פט: ושם) פריך אי ליכא עדי גירושין במאי גביא ליהמניה בזמנו היינו דוקא לרב דלית ליה דר' יוחנן דאמר הכא דלא אמר כלום אבל לר' יוחנן שיפה כחה קודם הסכנה שאינו נאמן לומר פרעתי לאחר הסכנה נמי יש ליפות כחה דלא יועיל מגו שלו ואיירי כולה מתני' אף בזמקום שכותבין כתובה ואצ"י נמי מסיק כר' יוחנן ומוקי מתני' אף בזמקום שכותבין כתובה וקשה דבפרק גט פשוט (ב"ב דף קעא:) אמר אצ"י אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי משמע דסבר דאין כותבין שובר וא"כ הוציאה גט ואין עמו כתובה אמאי נפרעת הא כיון דמפסיד זמה שנשאר שטר כתובה זידה כדפירש' לא יפרע עד שמוציא כתובה ויקרעוה ויש לומר דאצ"י קבל דברי רבא דאמר עבד לזה לאיש מלוה ובפרק המקנא (סוטה דף יז. ושם ד"ה אמר) דתנן אמרה נטמאתי שוברת כתובתה ופריך בגמ' ש"מ דכותבין שובר אמר אצ"י תני מקרעת דמוציא בעלמא הוא כלומר מהכא לא תדויק שגם רבא דאית ליה כותבין שובר דמי התם בזמקום שאין כותבין כתובה ושמואל דאית ליה אין כותבין שובר ומוקי הך מתני' פרק הכותב בזמקום שאין כותבין כתובה מצי סבר כר' יוחנן דלא אמר כלום והוציאה הגט היינו עדי הגט ואע"פ שמפסיד בזט שנשאר זידה שאם לא היה זידה יכול לומר פעם אחרת אם יפסיד שוברו לא גרשתיך אם אין לה עדי הגט מ"מ היא תאמר צעירא לאנסובי ביה דלית ליה דכתבין ביה גיטא דאן קרענויה כבצ"י דבסמוך והוי כמו היכא דלא אפשר דכתבין שובר כדאיתא בשילהי הכותב (כתובות דף פט: כפס:) כתובה ואין עמה גט שכן אירע שכתב לה ואין עמה גט היינו עדי הגט לא יפרע דנאמן לומר פרעתי מגו דלא גרשתיך ומן הסכנה ואילך גובה אפילו בלא עדי הגט כדפרישית לר"י ורב מוקי התם מתני' בין בזמקום שאין כותבין כתובה בין בזמקום שכותבין כתובה וגביא מנה מאתים ע"י שטר גט וקריעין ליה דלא תיהדר ותגבי ביה וכתבין ע"ג גיטא דאן כו' ופליג אלאצ"י דבסמוך ותוספת ע"י כתובה לצדה עם עדי הגט שלא יהא לו מגו דלא גרשתיך ופליג נמי ארבי יוחנן דאמר לא אמר כלום וגביא צעדי הגט גרירא:

אי לאו דדדאי דַּךְ **חספא** בו'. וא"ת וכי דרך למלא מרגליות תחת חרסי' ומפרש ר"ת דבזרקקעית היס אבנים רחבות וגראות כחרסים ותחתיהן נמנאים המרגליות ובהחובל (ב"ק דף סז.א.) נמי אמרינן ללללל בזמים אדריים והעלית בידך חרס:

אלמנה מן האירוסין במאי גביא. וא"ת אלמנה מן הנישואין ובזמקום שאין כותבין כתובה לפרוך במאי גביא אי לא אמרינן דלא אמר כלום דמן האירוסין אין יכול להוכיח דאית לה כתובה ולפרוך מן הנישואין בזמקום שאין כותבין וי"ל דבזמקום שאין כותבין אחי שפיר דאינו נאמן לומר פרעתי כיון דלא נתקנה כתובה בזאותו מקום אלא בזמקום שכותבין בשלמא אי לא נתקנה כתובה אלא בשביל תוספת אבל מנה ומאתים אינו נאמן לומר פרעתי להכי מן האירוסין דאין לה תוספת לא תקינו כתובה אבל אי אף משום מנה ומאתים תקנו לכתוב כתובה דנאמן לומר פרעתי מן האירוסין נמי יהא נאמן לומר פרעתי ויתקנו לכתוב כתובה:

מן האירוסין מנא ליה דאית לה בתיובה. ולא מצי למיפשט מהא דתניא פ' מי שמת (ב"ב ד' קמא.) המאירס את האשה בתולה גובה מאתים כו' דאיכא לדחויי נמי בדכתב לה וסיפא אינטרין ליה דקתני מקום שנהגו להחזיר קדושין כו' ומ"מ אמת הוא דארוסה יש לה כתובה אפי' לא כתב לה כדמוכח פרק האומר (קדושין ד' סה. ושם) דקאמר היא אומרת קדשתי והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר בקרובותיה ואם נתן גט מעלמו כופין אותו ונותן לה כתובה והתם ע"כ לא כתב לה דאי כתב לה היכי מצי למימר לא קדשתיך דאין דרך לכתוב כתובה קודם קדושין וכן מוכח פרק נערה (כתובות ד' מד.) וכאן אינו רואה להוכיח אלא מן ברייתא או מן משנה ולא מן מימראות האמוראים אי נמי הכי קצעי באלמנה מן האירוסין דלא תגבי צעדי מיתה דליטעון ולימא פרעמיה אבל בגרושה אף מן האירוסין פשיטא ליה דאית לה כתובה דגובה בשטר גט כמו גרושה מן הנישואין בזמקום שאין כותבין וקורעין הגט ונכתוב אגביה גיטא דאן כו' ובמסקנא דסבר אצ"י כרבי יוחנן הטוען כו' דלא אמר כלום אפי' אלמנה מן האירוסין אית לה כתובה"י:

שנים אוהזין פרק ראשון בבא מציעא

זמקום שאין כותבין כתובה. אלא סומכין על תנאי ב"ד ותגבה לעולם עד שיוציא הצעל שובר. דגט שמעיד שגירשה הוא מוכיח שחייב הוא לה כתובה: אי לא. נקיט לה: לא גביא. אי משום דחיישינן דלמא דהרא ומפקא כתובה וגביא וימנא אחריתי א"י משום דאי בעי אמר פרעמיה: לאו

מלפא היא דאמרי. דזמקום שכותבין שטר כתובה יכול לטעון פרעתי דאם כן אלמנה מן האירוסין דאף בזמקום שכותבין אין כותבין מן האירוסין: **במאי גביא**. כתובה על כרחך צעדי מיתה צעל: **לטעון**. יורש ולומר פרעתי: **בסקנתן**. שקנו כתובה לארוסה והלא הכל יטענו פרעתי: **גובה אם הכל**. בין כתובה של תנאי ב"ד דהיינו מנה לאלמנה ומאתים לצמולין בין תוספת: **שלא כסב לה**. את המוספת: **דיקא נמי**. דכתב לה מיירי: מאי

מן האירוסין במאי גביא בעדי מיתה בעל לטעון ולימא פרעתיה וכי תימא הכי נמי אם כן מזה הועילו חכמים בתקנתן א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי^(א) ואלמנה מן האירוסין דאית לה כתובה מנא לן איילימא מהא דתנן^(ב) נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין גובה את הכל דלמא היכא דכתב לה וכי תימא מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר ישלא כתב לה אלא על מנת לכונסה אצטריכא ליה דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה היינו דקא תני גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה מאי

גובה בכתובתה. והכי פירושא דמתני' לר' יוחנן הוציאה גט אפי' עדי הגט ואע"פ שמודה שכתובה וגט זידה נפרעת צעדי הגט דכותבין שובר הוציאה כתובתה ואין עמה גט פי' עדי הגט היא אומרת אבד גיטי שהלכו להם עדי הגט והוא אומר פרעתי ואבד שוברי שעשו לי שלא תגצה שנית נאמן בזמנו דאי בעי אמר לא גרשתיך וא"ת אם אמר לא גרשתיך יתחייב לה שאר כסות ועונה וי"ל דטענו חטין והודה לו בנשעורין פטור אף מן השעורין כדאיתא בהמניח (ב"ק דף נה:.) והא דתניא בריש שני דייני גזירות (כתובות דף קז:) האשה שאמרה גרשני בעלי מתפרנסת עד כדי כתובתה התם שמה אם היה הצעל בפנינו היה מודה לדבריה אבל אם היה אומר לא גרשתיך פטור אף מן המזונות וא"ת והכי מצי אמר לא גרשתיך הא איחי מהימנא דאמר רב המנונא י אשה שאמרה לצעלה גירשתי נאמנת יש לומר אם תוצעת כתובתה או אם יש קטטה בינו לבינה אינה נאמנת כמו בזמת בעלה דנאמנת וזוהי הענין אינה נאמנת צפ' האשה שהלכה (יבמות דף קטז. קיז.) ומן הסכנה ואילך שיראה להביא עדי הגט נפרעת אע"פ שיש לו מגו ואע"ג דבשילהי הכותב (כתובות דף פט: ושם) פריך אי ליכא עדי גירושין במאי גביא ליהמניה בזמנו היינו דוקא לרב דלית ליה דר' יוחנן דאמר הכא דלא אמר כלום אבל לר' יוחנן שיפה כחה קודם הסכנה שאינו נאמן לומר פרעתי לאחר הסכנה נמי יש ליפות כחה דלא יועיל מגו שלו ואיירי כולה מתני' אף בזמקום שכותבין כתובה ואצ"י נמי מסיק כר' יוחנן ומוקי מתני' אף בזמקום שכותבין כתובה וקשה דבפרק גט פשוט (ב"ב דף קעא:) אמר אצ"י אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי משמע דסבר דאין כותבין שובר וא"כ הוציאה גט ואין עמו כתובה אמאי נפרעת הא כיון דמפסיד זמה שנשאר שטר כתובה זידה כדפירש' לא יפרע עד שמוציא כתובה ויקרעוה ויש לומר דאצ"י קבל דברי רבא דאמר עבד לזה לאיש מלוה ובפרק המקנא (סוטה דף יז. ושם ד"ה אמר) דתנן אמרה נטמאתי שוברת כתובתה ופריך בגמ' ש"מ דכותבין שובר אמר אצ"י תני מקרעת דמוציא בעלמא הוא כלומר מהכא לא תדויק שגם רבא דאית ליה כותבין שובר דמי התם בזמקום שאין כותבין כתובה ושמואל דאית ליה אין כותבין שובר ומוקי הך מתני' פרק הכותב בזמקום שאין כותבין כתובה מצי סבר כר' יוחנן דלא אמר כלום והוציאה הגט היינו עדי הגט ואע"פ שמפסיד בזט שנשאר זידה שאם לא היה זידה יכול לומר פעם אחרת אם יפסיד שוברו לא גרשתיך אם אין לה עדי הגט מ"מ היא תאמר צעירא לאנסובי ביה דלית ליה דכתבין ביה גיטא דאן קרענויה כבצ"י דבסמוך והוי כמו היכא דלא אפשר דכתבין שובר כדאיתא בשילהי הכותב (כתובות דף פט: כפס:) כתובה ואין עמה גט שכן אירע שכתב לה ואין עמה גט היינו עדי הגט לא יפרע דנאמן לומר פרעתי מגו דלא גרשתיך ומן הסכנה ואילך גובה אפילו בלא עדי הגט כדפרישית לר"י ורב מוקי התם מתני' בין בזמקום שאין כותבין כתובה בין בזמקום שכותבין כתובה וגביא מנה מאתים ע"י שטר גט וקריעין ליה דלא תיהדר ותגבי ביה וכתבין ע"ג גיטא דאן כו' ופליג אלאצ"י דבסמוך ותוספת ע"י כתובה לצדה עם עדי הגט שלא יהא לו מגו דלא גרשתיך ופליג נמי ארבי יוחנן דאמר לא אמר כלום וגביא צעדי הגט גרירא:

אי לאו דדדאי דַּךְ **חספא** בו'. וא"ת וכי דרך למלא מרגליות תחת חרסי' ומפרש ר"ת דבזרקקעית היס אבנים רחבות וגראות כחרסים ותחתיהן נמנאים המרגליות ובהחובל (ב"ק דף סז.א.) נמי אמרינן ללללל בזמים אדריים והעלית בידך חרס:

אלמנה מן האירוסין במאי גביא. וא"ת אלמנה מן הנישואין ובזמקום שאין כותבין כתובה לפרוך במאי גביא אי לא אמרינן דלא אמר כלום דמן האירוסין אין יכול להוכיח דאית לה כתובה ולפרוך מן הנישואין בזמקום שאין כותבין וי"ל דבזמקום שאין כותבין אחי שפיר דאינו נאמן לומר פרעתי כיון דלא נתקנה כתובה בזאותו מקום אלא בזמקום שכותבין בשלמא אי לא נתקנה כתובה אלא בשביל תוספת אבל מנה ומאתים אינו נאמן לומר פרעתי להכי מן האירוסין דאין לה תוספת לא תקינו כתובה אבל אי אף משום מנה ומאתים תקנו לכתוב כתובה דנאמן לומר פרעתי מן האירוסין נמי יהא נאמן לומר פרעתי ויתקנו לכתוב כתובה:

מן האירוסין מנא ליה דאית לה בתיובה. ולא מצי למיפשט מהא דתניא פ' מי שמת (ב"ב ד' קמא.) המאירס את האשה בתולה גובה מאתים כו' דאיכא לדחויי נמי בדכתב לה וסיפא אינטרין ליה דקתני מקום שנהגו להחזיר קדושין כו' ומ"מ אמת הוא דארוסה

יש לה כתובה אפי' לא כתב לה כדמוכח פרק האומר (קדושין ד' סה. ושם) דקאמר היא אומרת קדשתי והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר בקרובותיה ואם נתן גט מעלמו כופין אותו ונותן לה כתובה והתם ע"כ לא כתב לה דאי כתב לה היכי מצי למימר לא קדשתיך דאין דרך לכתוב כתובה קודם קדושין וכן מוכח פרק נערה (כתובות ד' מד.) וכאן אינו רואה להוכיח אלא מן ברייתא או מן משנה ולא מן מימראות האמוראים אי נמי הכי קצעי באלמנה מן האירוסין דלא תגבי צעדי מיתה דליטעון ולימא פרעמיה אבל בגרושה אף מן האירוסין פשיטא ליה דאית לה כתובה דגובה בשטר גט כמו גרושה מן הנישואין בזמקום שאין כותבין וקורעין הגט ונכתוב אגביה גיטא דאן כו' ובמסקנא דסבר אצ"י כרבי יוחנן הטוען כו' דלא אמר כלום אפי' אלמנה מן האירוסין אית לה כתובה"י:

מסורת הש"ס

(א) כתובות פח: (ג) [יבמות כז: מכות כא:]; (א) [כתובות פט:]; (ד) כתובות מז. מד: פט:; (ה) [יבמות קנח:]; (ו) [נע"ע חוס' יומא יט: ד"ה מי איכא],

מוסף רש"י

הוציאה גט ואין עמו כתובה. קס"ד באומרת אבד שטר כתובתי, גובה בתובתה. ואני יכול לטעון פרעתיך והאחרת לי שטר כתובתיך וקרעמיו, משום דתנאי כתובה מעשה ב"ד הוא, ומהכא נפקא לן צ"מ (כאן) הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום, מ"ט כל מעשה ב"ד כמאן דנקיט שטר דמי (בכתובות פח: טפ:). דדלאי. הגהתי (מכות כא:) אי לאו דאמרי לך לא הוית מסיק אלעתיך (יבמות צב:), ואלמנה מן האירוסין דאית לה כתובה. בתנאי ב"ד אם לא כתב לה, מנאן (בכתובות טפ:). גובה את הכל. מנה מאתים ותוספת (שם מז:), שלא כתב לה. המוספת, אלא על מנת לכונסה. ואם מת בזירושין אין לה אלא עיקר כתובה (שם טפ:), אלא אי אמרת דלא כתב לה, ובתנאי ב"ד הוא דגביא לאלמנה מנה ומאתים לצמולה הוא דאית לה, שהרי אין כאן תוספת (שם).

^[1] אטו